دلوونو فصل

(په شپېتمو کلونو کې د پښتو شعر څو بېلگې)

راټولوونکی

محمد اسمعیل یون

۱۳۸۷ل

د لوونو فصل

(په شپېتمو کلونو کې د پښتو شعر څو بېلګې)

راټولوونکی

محمد اسمعیل یون

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:	دلوونو فصل
راټولوونکی:	محمد اسمعیل یون
خپرندوی:	یون کلتوري یون
چاپشمېر:	۱۰۰۰ ټوکه
لومړی چاپ:	۱۳۶۹ل کال
دویم چاپ:	۱۳۸۷ل کال
د راټولوونکي پرله پسې نومره:	(۳)
د خپرندوی پرله پسې نومره:	(۳)
کمپوزر:	ضیاالرحمن ضیا

Download from: aghalibrary.com

ډالۍ

((زلمي هېواد مل)) ته چې پر دې دنيا يې د خپل زلميتوب خوږې شېبې د پښتو د خدمت لپاره پر منډو رامنډو، د ګرد جنو پانو پر لټولو او پلټولو، د ناخرګندو پر څرګندولو، د چاپخونو د ماشينونو پر ګړبهار، د بې وقوفانو د سپېرو او ترخو خبرو پر اورېدلو، پر پليو مزلونو، د نوي ادبي کښت پر کرلو د ځوانو هيلو پر هڅولو، په ويښه د شپو پر سبا کولو، د دې رنګينې دنيا د عيش او عشرت پر هېرولو، په بې درده زړونو کې د احساس پر ټوکولو، د لويانو د حق پر اداکولو او د پښتو د پيکي ګل پر تل ښېرازه ساتلو تېرې کړې او په بله دنيا خو به يې بې له شکه د دوزخ شنې او سرې لمبې له ژونده تاوې وي ځکه چې ده پښتو ته خدمت کړی او پښتو خو د ((دوزخ)) ژبه ده.

په درنښت

د قربانۍ پر همداسې لارې مين

يو بل ((يون))

Download from: aghalibrary.com

نیولیک

ګڼه	سرلیک	مخ
۱	د دویم چاپ سریزه	۱
۲	پیلامیه	۲
۳	دا کلي مه ورانوئ	۱۳
۴	دمیلاد شپو	۱۵
۵	دوه پوښتنې	۱۷
۶	غزل	۱۸
۷	دادګناهو خبرې	۲۰
۸	هیله	۲۲
۹	دقبر عذاب	۲۳
۱۰	رښتینی انځور	۲۵
۱۱	ګل سپرلی	۲۶
۱۲	ژوندي یادونه	۲۸
۱۳	دمینې یادګار	۳۱
۱۴	د اوبو رنګ	۳۲
۱۵	دمینې اور	۳۴
۱۶	سپښتې	۳۵
۱۷	دپرون سندرې	۳۶
۱۸	اپت	۳۷
۱۹	جکړ	۳۹
۲۰	زمابرخه	۴۰

Download from: aghalibrary.com

۲۱	وروستی سلګی	۴۱
۲۲	دزنګ پتري	۴۳
۲۳	دمورلیک ته	۴۴
۲۴	د پېړۍ ګالیله	۴۶
۲۵	غوټه ونه	۴۸
۲۶	غزل	۵۰
۲۷	د زهروپیالې	۵۱
۲۸	دنظرباران	۵۲
۲۹	د تیغونو لو	۵۳
۳۰	دحجرو شهادت	۵۵
۳۱	اوښکې	۵۶
۳۲	غزل	۵۸
۳۳	غزل	۵۹
۳۴	درڼا نیالګي	۶۰
۳۵	ژوبل دردونه	۶۲
۳۶	دنور وږي	۶۴
۳۷	دځنګل جنازه	۶۶
۳۸	پردی ساقي	۶۷
۳۹	دمحبت ګلونه	۶۸
۴۰	دحقیقت ډولۍ	۷۰
۴۱	غزل	۷۲
۴۲	مخه ښه	۷۳
۴۳	د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه	۷۶

Download from: aghalibrary.com

د دویم چاپ سریزه

پر ۱۳۶۹ ل کال زه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د دریېم ټولګي محصل وم. دا وخت مې په ((شخصي لګښت د کتاب چاپ)) یو کوښښ او یو خوځون پیل کړی و او هڅه مې کوله یو شمېر هغه افغانان، چې له اقتصادي پلوه یې روزګار ښه و، دې ته وهڅوم چې په خپل لګښت علمي او هنري کتابونه چاپ کړي او په دې ډول د هېواد د فرهنګ په وده کې برخه واخلي. زموږ لومړۍ هڅه په دې برخه کې بریالۍ شوه او د خپل ټولګیوال (پښتون بهرامزي) په مالي لګښت مې ((نیمګړي ارمانونه)) اثر چاپ کړ. دا کار ددې سبب شو، زما نور ټولګیوال چې تر پښتون بهرامزي یې اقتصاد پیاوړی و،

دې ته وهڅېږي، چې هغوی هم د اثارو د چاپ او نور فرهنګي چارو لپاره پانګه بېله کړي. په دې کې زما يو بل ټولګيوال (حاجي خان محمد) چې يوې ډېرې درنې پښتنې کورنۍ ته منسوب و، د يو بل اثر د چاپ ژمنه وکړه، دا اثر ((د لوونو فصل)) و، چې ما د همدې ۱۳۶۹ل کال په بهير کې ترتيب کړی و. دا اثر اصلاً په شپېتمو کلونو کې د پښتو د څو نوموتو

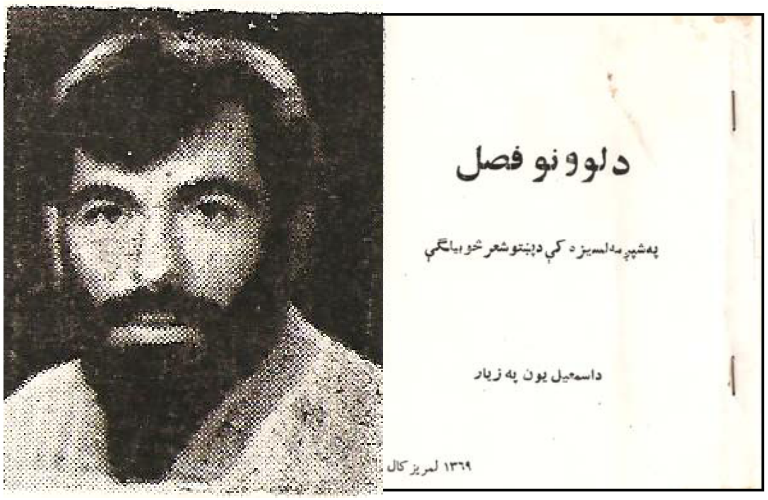

شاعرانو د کلام ځينې بېلګې دي، يا غورچاڼ دی چې اکثره د همدې لسيزې د حالاتو انځورنه کوي او هغه وخت زما هدف او پلان دا و چې موږ بايد د هرې لسيزې په پای کې د خپل ادب د بېلابېلو صنفونو منتخبات ترتيب کړو او دې سره به موږ ته په ډاګه شي، چې موږ له يوې لسيزې بلې ته په فرهنګي ډګر کې

ځومره پرمختګ کوو. د شعرونو دا غورچاڼ مې د همدې مقصد لپاره ترتیب کړی و، غوښتل مې د لنډو کیسو یو منتخب هم ترتیب کړم، خو بریالی نه شوم. دې اثر ته مې هغه وخت ځکه د ((لوونو فصل)) نوم ورکړ، چې پر هغه وخت په افغانستان کې د سرونو لوګړه و او موږ هیله لرله، چې د انساني سرونو د لو دا لړۍ باید بلې لسیزې ته وانه وړي او زړه کې مې ګرځېدله چې که بله لسیزه کې زموږ هېواد ارام و او ما د بلې لسیزې د شعرونو غورچاڼ چاپوه، نو بیا به پرې د ((ګلونو فصل)) نوم کېږدم، خو په خواشینۍ سره باید ووایم چې د ((لوونو فصل)) د شعري جونګ تر چاپ وروسته دادی نږدې دوه لسیزې تېرېږي، خو په افغانستان کې د سرونو لو همغسې روان دی. په دې تېرو دوو لسیزو کې زه بیا هم د دې جوګه نه شوم، چې د پښتو شعر او یا هم لنډې کیسې منتخبات چاپ او بیا له تېر سره پرتله کړم. خو اوس چې زه د خپل تېر کړي فرهنګي کار پر بیا راټولېدو او بیا کتنه بوخت یم، نو ددې اثر بیا چاپ او د انټرنټ څپو ته د هغه خوندي کول راته هم ضروري ښکاره شول. که چېرې زموږ نور ځوان فرهنګیان په هره لسیزه کې د خپل شعر منتخبات ترتیبوي، نو دا اثر ورته د هغه وخت د استوګن ادبي بهیر د یوه لس کلن شعري واټن ځو غوره بېلګې په لاس ورکولای شي. دا چې دا کتاب هغه وخت

زما د یوه ګران ټولګیوال حاجي خان محمد په مالي لګښت، د خوشال فرهنګي ټولنې د لومړني چاپي اثر په توګه ټولنې ته وړاندې شوی و، نو دلته لازمه بولم چې له ګران حاجي خان محمد او همدارنګه خوشال فرهنګي ټولنې څخه ډېره مننه وکړم، چې دا اثر یې همغه وخت د چاپ له لارې خوندي کړ. د یادونې وړ بولم چې حاجي خان محمد او خوشال فرهنګي ټولنې بیا تر دې وروسته ډېر نور فرهنګي خدمتونه هم ترسره کړي، چې پر خپل ځای یې باید یادونه او مننه ترې وشي.

زه په داسې حال کې چې اوس د خپلو اثارو د خوندي کولو پر کار بوخت یم، له نورو لیکوالو هم هیله کوم، چې خپل هغه اثار چې پر دویم ځلي او یا څو ځلي چاپ ارزي، بیا راټول او چاپ کړي او که چېرې چاپوي یې هم نه، نو د کمپیوټر او انټرنټ حافظې ته دې وسپاري، چې د مرګ له دایمي خطر څخه وژغورل شي، فرهنګي شتمني د ټول ملت مشترکه پانګه ده او موږ ټول یې د خوندي کولو مسوولیت لرو. د همدې هیلې په هیله چې زموږ فرهنګي شتمني د هر ډول ناتارونو له خطرونو او ګواښونو خوندي وي، خپله دا سریزه رالنډوم، دا هم تاسې او دا هم په شپېتمو کلونو کې ((د لوونو فصل))، خدای دې وکړي زموږ په هېواد کې نور د سرونو دا لوونه بند شي، په همدې هیله.

څه لو دی د ګلاب ګلاب سرونو په وطن کې
یو اور خو خدایه بل کړې د لوګرو په وزرونو

په درنښت
پوهندوی محمد اسمعیل یون
کابل- افغانستان
۱۳۸۷ل کال- د سلواغې ۶مه

پیلامه

د سقراط په باب دا خبره ویل شوې چې: ((هغه شعر له جنون سره یو شی باله)) د دغې خبرې تفسیر په لېونتوب سره نه کېږي، بلکې دا خبره کولای شو چې د یوه بل ادبپوه او شاعر (ملیتون) په یوې جملې سره تفسیر کړو هغه وایي: ((څوک چې غواړي شعر ووایي باید په خپله مجسم شعر وي)). ځکه نو شعر ویل څه اسانه خبره نه ده، هر څوک چې غواړي په ځان د شاعر نوم کېږدي، تر هر څه دمخه باید هغه د شعر ویلو شعور ولري، د هغه ذهن باید ددې توان ولري، چې ژوند، ښکلا او اړیکي د خپل ذهن د ازمېښتونو او تجربو په مرسته د شعور او تحت الشعور په دنیا کې ووینې څو یې هنري انځور زموږ د احساساتو پر ارامه حالت غوغا راګډه کړي. د یوه ښه شعر، انطباعي رمز په همدغه ټکي کې پروت دی. په پښتو ژبه او پښتني ټولنه کې هم شعر او شاعري د دغه قوم له اند او ژوند، هنر او ښکلا سره تلپاتې ملګری دی، چې تراوسه یې خورا زیاته وده کړې ده، د پښتو شاعرۍ د اوسنۍ پیاوړتیا یو دلیل دادی چې دغه شاعري لکه د نورو شرقي ملتونو د شاعرۍ په

شان داسې کلاسیکه زېرمه لري چې شاعر یې د تاریخ په هر څرخ کې له هغې څخه په کمي او کیفي لحاظ فیض او برکت مونده لی شي. حمید ماشوخېل نن سبا نه یوازې د پښتو او پښتني شاعرۍ بلبل یادېږي، بلکې د خپل کمال په سبب یې په ټوله سیمه او نړۍ کې د شعري بهیر رښتیني کاروانیان پېژني او نن یې هم دده شعر دده موشګافي ته دده په خپله وینا د حیرت ګوته په غاښ نیولې ده. حمید په رښتیا هم د شعر نعمت یانې هغه تلپاتې لوربینه د پښتنو په برخه کړې، چې په هغې سره د پښتني او انساني اند او ژوند ټول اتموسفیر تسخیرولای شي. د هغه شعر زموږ د شعر او زموږ د شاعر لپاره هغه مثال دی، چې د هغه په مرسته د انسان د ضمیر په ائینه کې هم اوښکې لیدلای شو، هم شبنم او هم خنداوې. څکه:

د غفلت په خوب ویده خلق یې ناوري
کـه ((حمید)) نـارې وهـي لکه جرس
دیوان(۱۳۲) مخ

په همدې ډول د رحمان بابا د شعر فیاض سمندر د ژوند د حقیقت او انساني معرفت په حقانیت کې یو بل ډول احساس او کیف لري چې بې ښه او بده پر زړونو او فکرونو اغېزه کوي او د تسلیمۍ غاړه یې د شعر هنګامې ته ږدي:

بیـا دې مـخ دی جـا ر وتلـی څـه بـلا شـو ه
دا بـــلا لـــه کو مـــه لـــوری را پیـــدا شـــو ه
دا زمـا پــه یـا ر کــې مهــر وفـا نــه شــته
کــه دنیــا وا ړه بــې مهــره بــې وفــا شــوه.

د رحمان بابا دیوان(۱۷۰)مخ

هو:

لــه مقـدمې راتېرېـږو او د ((لوونـو فصــل)) د کرونـدو پــر درمندونو باندې وراوړو. زمـوږ د اوسـنې نسـل پـه اند و ژوند کې دغه فصل داسې فصل دی، چې پـه عـام ډول زموږ د ملت د اوسنې عصر حماسه جوړوي، هو حماسه د لوونو حماسـه، د درمندونو حماسه، د وینو حماسه او د غربت حماسـه، دا ددغـه اثر د شعر تګلاره ده او پـه عمومي لحاظ پـر همدې واټ روان انځوریز کاروان دی. په دغه اثر کې د اوسنې پښتو ((شعر)) د منشور ټول هغه اړخونه چې د انعکاس قابلیت لري او لـه یوې رڼایي سرچینه اخلي، په ډاګه کېږي، دغه شعري اثر کـه موږ د یوه منشور په توګه خپلې مخې تـه کېږدو، کېدی شي د هرې ضلعې او هر اړخ پـه تـرڅ کـې بېلابېل خصوصیتونه مطالعـه کړای شو، په دغه ښکلاییز انځور کې د اوسنې شعر ځینې ډېر مهم او د پاملرنې خصوصیتونه لیدلای شو:

په اوسنې شعر کې د پخوانې شعر خلاف د یوه انځور مسئله هېڅکله نه ده طرحه، په پخوانې شعر کې ډېر ځله داسې عنعنه

وه چې يو شعر بايد يو انځور په ګوته کړای شي، معمولاً په پخوانيو ډېرو ښو شعرونو کې له دغه چال چلند څخه کار اخيستل شوی، مګر د اوسني شعر په ترڅ کې دا خبره ډېره نادره کار ګڼل کېږي. ځکه اوسنی شعر د انځور شعر دی، کېدی شي په يوه شعر کې د انځورونو امېلونه ووينو او کېدی شي د اوسني شاعر په لسو شعرونو کې د پخوانو دېوانونو په اندازه انځورونه ومومو، تر ډېره حده دا خبره د دغې مجموعې د شعرونو په برخه کې هم صدق کوي، راځئ دلته يو څو بېلګې په لنډيز سره لولو:

اشنا د موسېدلو حق له موږ نه دی اخيستی
د خپل او د پردي پر موږ د غم مهرباني ده
زما په وران مالت ورانې جونګړې وران وطن کې
د مرګ او د سرو وينو دم په دم مهرباني ده

د زړه د پرهرونو د ټکور اميد يې نه شته
چې نن په رقيبانو د مرهم مهرباني ده.

که چېرې خبرې ته لږ دقيق شو، نو دې نتيجې ته رسېږو، چې زموږ اوسنی ((شعر)) په تېره بيا د هغه ځوانه برخه لږ دقيقې

تشـریح او څېړنـې تـه اړتیـا لـري، ځکـه دغـه انځـوریزې غـوټې تراوسه هم زموږ په قلمونو او زمـوږ پـه وحشـت ځپلـو ارادو نـه پرانیستل کېږي، همدا وجه ده چې پـه پورتنیـو دریـو بیتـو کـې یـو د ((مهربـانۍ)) انځـور داسې پېچلې پدیـده ده چې ددغـه شعر په ترخ کې په څو اړخونو سره کارېدلې ده او هر ځای خپـل خپل انځور ښیي، چې یو اړخ له بل اړخ سره یو رنګي نه لري. په همدغو دریو بیتونو کې هره برخه یو ځانګړی او اوچت انځـور موږ ته راښیي په داسې حال کې چې پخوانی شعر او شـاعري په دې اندازه انځوریزه نه وه، دا هم ددغه اثر څو نورې بېلګې:

جېلوانه!

دا لمـدې لښـتې مـې پـه مـلا بانـدې پـه پـام وروه
چـې دا مـې نـوې د اختـر کـالي دي ځیـرې بـه شـي
مـانـۍ د بـاورونو مـې تـالا ځکـه نـن ښـکاري
ملګـري د یـوې لارې یـو ارمـان معاملـه ګـر دي
لـــیلا کـــه د ښایســـت د ســـوداګرو ســـره لاړه
زمـوږ پـه زمانـه کـې مجنونـان معاملـه ګـر دي.

مخکې مو هم اشاره وکړه چې زموږ د ځوان نسـل شـاعري زموږ د عصر حماسه ده، هغه حماسه چې زموږ په ټوله شـاعرۍ

کې يې د شکل او محتوا په لحاظ ساری ډېر لږ ليدل کېږي، ځکه زموږ دغه حماسه زموږ د مظلوم ولس، زموږ د شهيد ولس، زموږ مهاجر ولس او زموږ د بريمن ولس د دغه عصر د ژوند هغه څه له ځانه سره لري، چې د مظلوم، شهيد او مهاجر ولس د شاعر د زړه او فکر په ژورو کې حلاجي شوی، انځور شوی او شعر شوی دی. هو هغه څه چې د وينو په زړه کې يې يوازې حساسې سترګې ويني، هغه څه چې د غم د اوښکو د سمندرونو او سېلابونو تر غرونو هغه خوا يې يوازې همدغه ځوان شعر او شاعر ويلي، دغه څه په دغه اثر کې ليدلای او لوستلای شو.

دا کلی مه ورانوئ،
ګورئ چې هلته د دې تورې تروږمۍ له غېږې
ساړه زګېروي جګېږي
سوزمن اواز راځي
او اميدوارې ميندې
د انتظار د بڼ د سرو ګلونو لارې څاري
دا کلی مه ورانوئ!
دا کلی مه ورانوئ! (څاڅکی، څاڅکی ۲۳ مخ)

په هر صورت ! د دغې مجموعې د شاعرانو پر وړاندې يو مهم مسئوليت هم شته، هغه دا چې: دغه کيفيت چې په دغو اشعارو کې او د دغو شاعرانو په نورو شعرونو کې ليدل کېږي، بايد نور هم لوړ کړای شي او خپلې شاعرۍ ته بايد نوره هم ښکلا او ځلا د تلپاتې ډالۍ په توګه ور په برخه کړي، نن سبا يو شمېر شاعران زموږ په افغاني ادبي بهير (پښتو او دري) کې داسې هم شته چې بې وخته په وچ غرور څنګه په پچه سپاره شوي، نو بيا يې د کشمير د ليدو او فتحې نارې بې له دې چې د زمان پر وړاندې امتحان ورکړي پورته کړي دي، په دې هيله چې زموږ ځوان شاعر زمان او زماني ازموينه په خپله ايجادي برخه کې له ياده ونه باسي.

په درنښت

پوهنمل خالق رشيد

د کابل پوهنتون د فرهنګي شورا رئيس

دا کلی مه ورانوئ

دا کلی مه ورانوئ !
دا کلی مه ورانوئ !
ګورئ چې هلته د شنو ولو د شنو سیورو لاندې
ګورئ د شنې ویالې ترڅنګه د جلګو د پاسه
یو کوچنی پروت دی
یو کوچنی ویده دی
او د وړې لوپټې لاندې
په خوب وړو سترګو
د ناز په غېږه کې کوچني شینکي خوبونه ویني
دا کلی مه ورانوئ !

✵✵✵

دا کلی مه ورانوئ !
ګورئ چې هلته لکه زرکې زموږ د کلي نجونې
ګورئ چې هلته د بامو پر سر نورسې پېغلې

کتار کتار
د لمر تر وړانګو خپل پیکي جوړوي
او په مینو ژبو
د پېغلتوب غوږ کې د ځوان هوس سندرې بولي
دا کلی مه ورانوئ !

❋ ❋ ❋

دا کلی مه ورانوئ !
ګورئ چې هلته له هغو سپېرو کوډلو ځنې
ګورئ چې هلته ددې تورې تروږمۍ له غېږې
ساړه زګېروي جګېږي
سوزمن اواز راځي
او امید وارې میندې
د انتظار د بڼ د سرو ګلونو لارې څاري
دا کلی مه ورانوئ !
دا کلی مه ورانوئ ![1]

---

[1] څاڅکي څاڅکي، د لیکوالو ټولنه، ۱۳۲۸ل کال، ۲۲-۳۲مخونه.

د ميلاد په شپو کې

ای ! ددې شنه اسمان په غبږه کې خوب وړې سپوږمۍ !
ای ! په دې شپو کې د پردېسو د سفر ډيوې !
ای ! د ګلونو او د پېغلو ، پېغلو وينو پرې !
ته راته ګورې؟
ته راته ګورې چې د کړيکو او تيارو ننبه شوم؟
او د ساړه ژمي خوني او ګنهکار ابليس
زما د ګلابو او نرګسو باغ کې اور وکاره !
ته راته ګورې؟
ته راته ګورې چې محل مې له کارغانو ډک شو ؟

او په ويالو کې د هيليو بچي وسوزېدل !
او زمورږ د کلي ميندې
د ميلاد شپو کې (بې لاسو او پښو بچيان زېږوي) ؟ !
ته راته ګورې؟

✻ ✻ ✻

ته راته ګورې چې مې ټول کلی چاره چاره دی؟
خلک په نوکو او برچو د يو بل ستر ګې باسي !
او د مالت نجونې
په خپلو تورو تورو څڼو کې ځوزان ټک وهي؟
آه
آه نازولې سپوږمۍ !
آه د رڼا مورې ! [1]

[1] څاڅکي څاڅکي، د ليکوالو ټولنه، ۱۳۶۸ل کال، ۹۲-۹۳ مخونه.

افضل ټکور

دوه پوښتنې

مور تپوس راځنې وکړو
کوم څیزونه دې خوښېږي؟
ما ځواب کې ورته ووې:
درې څیزونه مې خوښېږي
چې دي:
ژوند ، مينه او حسن
هغې بيا پوښتنه وکړه
کوم څیزونه دې بد ایسي؟
ما ځواب کې ورته ووې:
درې څیزونه مې بد ایسي
چې دي:
مرګ، وينه او ظلم، [1]

[1] ژوندون مجله ۱۳۲۸ل کال، ۲-۲ګڼه، ۴۲مخ.

غزل

په موږه بدنصیبو د تورتم مهرباني ده
د یار د تورو زلفو پېچو خم مهرباني ده

دا موږه جل وهلي یې د ګوټ په تمه مړه شو
په غیرو غمازانو د صنم مهرباني ده

یارانو د دار لوبه خو لا نه ده ختمه شوې
چې نه مرو دا په موږه د ستم مهرباني ده

دا اوښکې مې د سترګو څه ګیلې څه اسوېلي شي
د وخت راباندې دا په هر قدم مهرباني ده

اشــنا د موســېدلو حــق لــه مــوږ نــه دی اخیســتی
د خپـــل او د پـــردي پـــر مـــوږ د غـــم مهربـــاني ده

زمـا پـه وران مالـت ورانـې جـونګړې وران وطـن کـې
د مـــرګ او د ســـرو وینـــو دم پـــه دم مهربـــاني ده

د زړه د پرهرونـــو د ټکـــور امیـــد یـــې نـــه شـــته
چـــې نـــن پـــه رقیبـــانو د مـــرهم مهربـــاني ده.[1]

[1] له (پرهرونه او ټکورونه) شعري مجموعې څخه.

احمد تکل

دا د ګناهو خیری

ویې مروړه یویې سه
دا د ګناهو خیری
چا به له پیالو سره غمونه اړولي وي
چا به د نیمرسې ګناهکارې له تتېر نه شراب څښلي وي
دا د بېخودیو استفراق درسره ومینځه
اوه څپې،
اوه ګامه پسې پورته کړه
پرې مینځه... !
دغه د صادقو جنګیالیو د عورتو د لامبو خیری
وروسته د ګناه له یوې تورې شپې

ويې مرور يويې سه
دې قمارخانو نه د سګرټو پاتې شوي کاغذونه
دا غليظ لوګي
او ه شپې
او ه ګامه پسې پورته کړه
رونې او پاکيزه کړه د پايتخت ګوګل
له چلو قسمونو نه
له شک او ګمانونو نه.

۹/۳/۱۳۶۹

احمد تکل

هیله

جېلوانه!
دا لمدې لښتې مې په ملا باندې په پام اوروه
چې دا مې نوې د اختر کالي دي...
څیرې به شي [1]

۱/۳/۱۳۶۹

[1] احمد تکل، قلم جریده، ۱۳۶۹ل کال، ۲ گڼه.

د قبر عذاب

ماته ملا ویل: (عیسی د خدای رسول یوه ورځ
له هدیرې دوه مړي،
بیا راژوندي کړل او پوښتنه یې د حال ترې وکړه
نو پرهېزګاره مړي
چې یې له مرګ نه څو پېړۍ تېرېدې
ویل: (په ما عمر شو تېر لکه یوه خوله خندا او یا څپه د نسیم.)
خو ګنهکار مړي چې درې ورځې یې شوې وې لا
له دې نړۍ نه د تلو
ویل چې دومره ځورولی یم ((د قبر عذاب))

چې د پېړيو شمېر يې،
نه شم شمېرى ټول عمر
موږ ته چې اوس د نړۍ ارته او پراخه سينه
شوله د ګور په شانې
او دا اوچت بې انتها زمردين اسمان چت
مو شوه تخته د لحد،
موږ چې د ژوند په نړۍ مړه شو د تيارو له لاسه
او دوه اړخيز فشار د ګور د دېوالونو په شان
موږه زبېښي په منځ کې
او زموږ څو ګړۍ ژوندون چې شو (د قبر عذاب)
نو دا په کومه ګناه؟
موږ خو يوازې ژوند کې مينه کړې
او بېګناه يو او سېدلي خپلواک![1]

[1] اخبار هفته، ۱۳۲۸ کال، ۲۳ ګڼه، ۱۴ مخ.

ابراهیم شینواری

ربښتینی انځور

هر څومره چې تورې، تورې لړې
د غره خواوشا راټولې شي
ما د ځلېدونکي لمر شوخو پلوشو لاندې،
هغه وخت چې شین اسمان خندل ماته،
ټولې د غره ونې ببلې، ببلې ښې لیدلې دي
هلته ما په ننبه کړې
چې، تور ښتر یې زلفې وې،
سیند یې د اوبو پر مخ روان و په مستۍ او عشق
شنه بوټي خالونه وو د غرونو، ځلېدل ښکلي
نه وځي له مغزه نه مې،
هماغه ربښتیانی انځور
او، څرنګه چې دي،
زه یې هماغه ډول پېژنم ! !؛ [1]

۳۰/۲/۱۳۶۷

(۱) پلوشه جریده، ۱۳۶۹ل کال، ۶ګڼه.

اسدالله اسد

ګل سپرلی

شـونډې دې نشـې زلفـې دې دامونـه کـړه
تېـر لکـه وږمـه پـه مـا دا سـپېره وختونـه کـړه

تـاو دې لـه بڼـو نـه شـم و لـه دا تېـره غشـي
مځکـه د زړګـي زمـا رنـګ پـه رنـګ ګلونـه کـړه

تـورو ګـورو وربځـو کـې مـخ د سـتورو نـه ګـورم
جـار دې شـم وړې سـلګۍ پورتـه مـې غږونـه کـړه

غوا ړه چې شبه شبه ستا د هر يو ګل رنګ
دې تيارو ګوټونو ته بل د زړه داغونه کړه

ای د زمانې د لاس ګل سپر ليه دا وايم
دا سپېره اغزي ګلان کانې مې لعلونه کړه

مرګ به په ما واړوي خاورې د ډېرو په څېر
ژوند يې د اسد خو بيا دوه سترګې جامونه کړه.[1]

(۱) ژوندون مجله، ۱۳۶۷ل کال، لومړۍ ګڼه، ۲۵ مخ.

ژوندي یادونه

د شپېو میاشتو کلونو
پاتې شوی یو انځور دی
لا یې اوس د زړه په سترګو
په تیارو کې ننداره کړم
هلته
د ننګ د ننګ چنارونه
پورته شوې هسکه غاړه
د ګلابو جونه هسې
پټه خوله په برم ولاړ دي
او

د دوبي په ماښام کې
د اسمان سپین مخې پېغله
د ختيځ د غره له شانه
را اوچته په نخرو شوه
د کلا له دېوالونو
د چنار له هسکو څوکو
دا هغې ته، هغه دې ته
څه بې واره په کتو شوه
د ماښام تياره خوره وه
هلته ستوري په ځلا وو
دلته بل وو مشالونه
زه د شنو ونو د لاندې
د اوبو غاړې ته ناست وم
د مرغانو اوازونو د ماښام چوپتيا
کړه ماته
او
ورېمو له هره لوري
ژوند ببنونکې سارا وړله
زما خو، ستومانه سترګې
لوبېدلې ښوربېدلې

د سپوږمۍ په پلوشو کې
ګونډې دلته یې یادونه
راتازه شي د لیدلو
د هغې سپوږمۍ د وړانګو
چې یې اوس به ننداره کړې
دا سپوږمۍ او چنارونه ! [۱]

(۱) ژوندون مجله، ۱۳۲۷ ل کال، ۴ ګڼه، ۱۸مخ.

د مینې یادګار

نه راته نوم او نه نښان پاتې شو
یادګار د مینې لوند ګرېوان پاتې شو

چې په ښېرو دې ځوانیمرګ نه شومه
سخت مې په زړه دغه ارمان پاتې شو
ځومره شتمن دې لېونیان د مینې
قیس ته میراث لوی بیابان پاتې شو
څه بېکسي شوله راپېښه خدایه
زړه هم کوڅه کې د جانان پاتې شو

ستا د غمزو او اشارو له لاسه
نه راته دین او نه ایمان پاتې شو.[1]

(۱) نغري او سپېلني، ۴۴-۴۵ مخونه.

د اوبو رنګ

زه چې کوچنی وم، د اوبو په مانا نه پوهېدم
کله مې سترګو اوبه سپينې،
کله ژېړې
کله شنې ليدلې،
او همېشه به مې له ځانه پوښتل
چې اوبه څه رنګ لري؟
خو يوه ورځ
په ښوونځي کې
د کيميا ښوونکي
زموږ ټولګي کې په تخته وليکل:

چې: (له دوه او اوا چ) له جمعې نه اوبه جوړېږي
او اوبه،
رنګ نه لري،
خو په هر لوښي کې چې وا چول شي
د هغه رنګ اخلي؛
او اوس
له ډېرو کلو وروسته
لټو مه
د کیمیا ښوونکی
چې ترېنه وپوښتمه:
تا خو ویل چې اوبه رنګ نه لري،
زموږ د کلي
د ویالې
اوبه نو ولې
سرې
دي؟؟[1]

(۱) وروستی ټکی، ۱۳۶۷ ل کال، د لیکوالو انجمن، ۳۷-۳۹ مخونه.

د مینې اور

لګېدلی مې په زړه د مینې اور دی
سوزېدلی مې د ځوانو هیلو کور دی
ټوله شپه د تورو سترګو تصور کړم
رانه ورک مې د نمجنو سترګو تور دی
د خماردود مې جګېږي له لیمو نه
ساقي ګوره بیا مې خم درباندې پور دی
په لمن کې ټولوم د تومت کاڼي
خدایه دا څرنګه مینه، څه پېغور دی
حوادث به یې هېڅکله غلي نه کړي
چې په سر کې مې د چا د مینې شور دی
په توبو مې پښې کېښودې زاهده
بیا مې عزم د مغرور اشنا په لور دی. [1]

(۱) د تیرو په ذهن کې، ۱۳۶۳ل کال، ۱۳۶۱ کال، ۸۹مخ.

سپېښتې

دلته د هغې کوڅې ګوټ ته ګورئ
یو دوه جوار ګره ناست دي
او په تېرو، تېرونو کانو باندې، زموږ د تن غوښې کړي بېلې ځانته
نشه او مست مو دي د زړه په وینو
له خندا شنه دي او د سترګو په کونجو کې، سره ګوري خاندي
لاس کې نیولي دي زموږ د تن هډوکو سپېښتې
او پرې کوي زموږ د یار په لمسه
د سپېښتو، سپېښتو لوبه
یو بل ته ګوري سره
په مینه، مینه باندې
لو به روانه ده لا.[1]

(۱) درفش جوانان، ۱۳۲۹ل کال، ۱۴ ګڼه

لعل پاچا

د پرون سندرې

اشـنا زمـا ژوکـی خـو د پـرون سـندرې وایـي
دې نـن تـه پـر سـکروټو د ازمـون سـندرې وایـي

مرګیـه کـډه وکـړه نـور زمـوږ لـه دې مالتـه
چې دلتـه تانـدې لښـتې د ژونـدون سـندرې وایـي
د مینـې پـه وطـن کـې د مجنـون پادشـاهي ګـوره
لاسـونه یـې تـک سـره دي د قـانون سـندرې وایـي
راځـي بـه دې تورتمـه د لمـن ځیـرې کیـدو تـه
پـه لار کـې د منـزل مـو سـباوون سـندرې وایـي
یـه وختـه څـه دې وکـړه د ښایسـت بـڼ کـې زمـوږه
چې دلتـه هـر یـو ګـل نـن د جنـون سـندرې وایـي

زړګیـه ګیلـه مـه کـړه لـه پـردو ځنـې تـه هسـې
نـن دلتـه د پښـتو مـرګ تـه پښـتون سـندرې وایـي.

اپت

منم
غاټولو
د ازغو لو د پلوسو الماسي څوکې د لمر په وړانګو وسېزلې
او د نړۍ د هسکې څوکې
په هک ، ځک بام يې جنډې د سپرلي ودرولې
خو لا سپوږمۍ
د شپې له تيو د ناز شونډې ايسته کړې نه وې
چې د کارغانو دوزخي وزرې وپړکېدې

او د خزان سړې سیلۍ د سهیل لوري ته راوبهېدې
نو ځکه،
دلته د رېدیو او شینلیو په دې شنه لمن کې
د مارکنډو او خرېړو واکمني
له توتکیو او له زاڼو نه د ژوند په بدل
غواړي وزرې
او د وینو پاڼې پاڼې ګلان.[1]

۷/۲/۱۳۶۹

(۱) قلم جریده، ۱۳۶۹ل کال، ۱ګڼه

ممتاز ارمان

جګړه

خپلــو ورتــه ثمــلاوه پــردو پــه وینــو ولاړه
پت خو د پښتو مې پښتنو مې پښتنو په وینو ولاړه
دغــه کوربنــو خــو د نغریــو ســوي وڅنــډل
خــدایږو چــې ملګــرو ! مېلمنــو پــه وینــو ولاړه
ځیـرې لېونـو خو هـر چا خپـل، خپـل ګرېوانونـه کړه
دا مالــت ښــاغلو او درنــو ، پــه وینــو ولاړه
جـوړ د غـم جګـړ و د چـا نـوکې د چـا کـوکې وې
هــم تنکــو ګلونــو هــم ازغــو پــه وینــو ولاړه
لــور و د لــوګري پــه زړه ننــوت بیــا وواتــه
یــو ځلــې ګنــاه او بیــا توبــو پــه وینــو ولاړه
څه پوښتې پـامیر نـه چـې لمـن دې ولـې ځیـرې ده
یــو ځلــې لېوانــو او بیــا ســپو پــه وینــو ولاړه.

۴/۴/۱۳۶۹
کابل

ملوک رغون

زما برخه

چې یې زموږ د مینې ساه واخیسته
ځانته سودا یې د ګناه واخیسته
چا ورته دوه مره هم ونه ویلې
چې دې رضا زموږ له چا واخیسته
زړه خوږې مینې مې د یار له کتو
خپلو دردونو له دوا واخیسته
نکاح په پټه، پټ په پټه وشوه
لکه چې بده دې ملا واخیسته
رقیبه یاره ! دې زړه ((رڼا)) مې
تا له سینې ولې په غلا واخیسته
کله چې زموږ د جدایۍ ناره شوه
ما مې له یار ځنې دعا واخیسته
د خوشالۍ او غم د وېش په ورځې
ما له تقدیر ټوله ژړا واخیسته.

ملوک رغون

وروستۍ سلګۍ

په تياره تياره ماښام کې
د زړې کوټې په ګوټ کې

د شلېدلي کټ په خوا کې
د سرې چرګۍ په غاړه
د ناروغې بوډۍ سر ته
نيمه سوې غوندې شمه
پټه خوله په چغو چغو
غلې غلې شان ژړېږي
کله يو خوا کله بل خوا
شي کږه وږه له غمه
کله لپې لپې اوښکې
څڅوي په ځان له بره
کله څر څر اواز وکړي

پتنګـــان پـــه ځـــان ســـتي کــــړي
کلـــه غلـــی شـــي غـــوږ کېـــږدي
د بـــــوډۍ پوښـــــتنه وکـــــړي
خـــو ناروغـــه بـــوډۍ هلتـــه
ځنکـــدن کـــوي مـــړه کېـــږي

شـــمعه هـــم د بـــوډۍ خـــوا کـــې
پـــــــه ژړا ژړا ســـــــــوزېږي.

۸/۱۱/۱۳۶۸

د زنګ پتري

((سپرلیه راشه)) په دې ګلو راشه
په شنو غندلو په بمبلو راشه
زموږ د باغ په ونو
د کشمالو په څوکو
لا خو توپان د ژمي
لا خو خمار د وربځو
د توري شپې له زړه نه
بیمار، بیمار پاخېږي
د سرو غوټو په شونډو
د لمر شغلو ته مخکې
پتري د زنګ وهي.

۸/۴/۱۳۶۹
کابل، خیرخانه

د مور ليک ته

ليک مې د مور نه دی زده
چاته بې ويلي وي
چاته بی زاري کړي
چې راشه زما ګران زوی ته
وليکه !
زه روغه يم ته څنګه يې !
ياد خوبه دې وي !
چې شنه پاڼه
زمو ږ د کور له ونې
په زوره چا شکولې وه

ژړل به دې
تاتی-تاتی دې ډېر وکړه
ویده شولې
نو ګرانه مینه ګرکی مې
راولیکه !
زه روغه یم، ته څنګه یې ![1]

۴/۲/۱۳۶۱

(۱) سیلۍ، ۱۳۶۸ل کال، د افغانستان د لیکوالو انجمن، ۷۱-۷۲مخونه

علي ګل پیوند

د پېړۍ ګالیله

ما پخپلو سترګو ولید
هم هغه و
ببر سر ګرېوان څیرلی
لاس او پښو کې زنځیرونه
څو پاګانو یې خندلې
ویلې دا !
دا لېونی دی

پرېږدئ پرېږدئ چې ګونګه شي
په درنو درنو ورنو نو
خو ده !
ده د ځمکې غوږ کې ((هو)) کړه
درته نه مې ویلې ګرانې !
ودې نه لیده څه وشو !
څه ! ته څه ! لنډ وه لارې
((که زه وم که نه وم نه وم)).[1]

(۱) جرګه مجله، ۱۳۶۸ کال، ۶ ګڼه، ۴۹مخ.

غوټه ونه

زما نیکه کیسه کوله
ویل دا لویه ونه ګوري
چې ترې لاندې شنه ویاله ځي
دا سپېرې دېرې وینې
د درنو ناستو وستل دی
د جرګو مرکو ځای دی
په پېړو پېړو کلونه
که به چا زموږ په سیمه
که به چا زموږ په خاوره
که به چا زموږ په لره

که به چا زموږ په بره
د تېري لاس اوږدولو
یا به یې شرم جوړولو
وو تاوده به وستلونه
زما یاد دي بچی دلته
ددې غټې ونې لاندې
دغه ځمکه زوښېدله
سره ټول وو ولسونه
چې څه تړه دلته وشي
((هو)) یې وشي د سپینږیرو
د خدای زور د خلکو زور شي
سا او وینې شي د نرو
کاشکې دې کیسې کولې
څه یې ویلې له پخوا نه
چې په ((ګڼه)) کې یاد بړي
د ویاړونو له انسانه.[1]

(۱) باولی، ۱۳۲۸ل کال، د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۳۸-۳۹مخونه

عبدالمالک بېکسیار

غزل

چې یې په سترګو کې ښکاره نه شولې
پوه شوم ارمانه چې پوره نه شولې
خیال مې د عشق ښکلی جهان په څه شو
اشنا چې ته په کې دېره نه شولې
یا خو څه شوي یا څه کېږي ګلې
نن په ګودر خوره وره نه شولې
که پښتو وي راکې نو بس دی همدا
ما چې دروکاته، ته سره نه شولې
دا خو پښتو مغله نه ده پاتې !
پښتون دې خرڅ کړ غرغره نه شولې
ستا په ښایسته خمارو سترګو مې څه
د بېکسیار په ننداره نه شولې.[1]

(۱) د نظر په څوکو له ناچاپه شعري مجموعې څخه

عبدالمالک بېکسیار

د زهرو پیالې

پرون مې بیا ،
د خپلې مینې په سپېره هدیره
ستا د شهیدو وعدو ،
د شناختو څنګ ته په شېبو وژړل

✵✵✵

او د ګودر خوا کې د وچې ونې
چې د چوغکو په بدل کې یې اوس،
په وچو پاڼو کې ساکښو خپلې ځالې کړې
د اوښکو سیند کړ جاري

✵✵✵

شېبې مې
یو بل پسې، لکه د زهرو پیالې
ستا په ترخو یادو کې
له ستونې تېرې کړلې.[1]

---

(۱) د نظرپه څوکو له ناچاپه شعري مجموعې څخه

د نظر باران

راباندې بیا چې نن ازغي را اوري
د چا نظر مې په زړګي را اوري

اوس مې د اوښکو چاره ګرانه شوله
لکه باران د پسرلي را اوري
نامردې څنګه دې ښېرې شوې پر ځای
چې اشنايي مې په تندي را اوري
شیخه مهراب نه سر راپورته نه کړې
د ګودر خوا کې شنه منګي را اوري

پر بېکسیار غریب اسرو اسرو کې
د ګل پر ځای همېش ازغي را اوري.[1]

(۱) د نظر په څوکو له ناچاپه شعري مجموعې څخه

د تېغونو لو

نه... !
هېڅکله ذهن مې دا نه قبلوي
باور مې هم داسې منلی نه شي
چې ددې واټ د پاسه
د پښې دوکان کې هډو
د کرلپاره سپاره نه جوړېږي
لکه چې ګرم نه یمه !
زه د رښتیا له څنډ نه
په خپلو دواړو غبرګو سترګو وینم

چې پښې په ببړه، ببړه
د تسپارونو پر ځای
دلته د کر، کیلې، باران موسم کې
د شنو تېغونو د رېبلو او د ((لو)) لپاره
له سرې او سپینې نه ((لور)) جوړوي
او په ((لوګرو)) یې ارزانه پلوري.

۳۱/۴/۱۳۶۲
کابل

عارف خزان

د حجرو شهادت

زموږ د کلي له سپېرو نغرو نه
نور د اورونو لوګي
لکه بيرغ چېرته د بام د پاسه نه رپېږي
د چينو سترګې د حجرو د شهادت په وير کې
له ډېره غمه ړندې شوي اوښکې نه تويوي
او کلی کوز له پاسه
جوړ د بادونو د مارانو د نڅا جشن ته
په ډېر هيبت
کنډر،
کنډر
ولاړ دی.

۲۸/۷/۱۳۶۸
کابل

عبدالباري جهاني

اوښکې

څه تودې تروې اوبه دي
د ګرېوان پر لور بهېږي
ابدي سکون ته درومي
له ژوندۍ سترګې بېلېږي
❋ ❋ ❋
له هر څاڅکي سره مله وي
د مرموز جهان غړونه
پر اشنا لارو وراخلي
نابلده قدمونه.

د کمزورې دنيا ژبه
د قدرت پښو ته ورلوېږي
د احساس بيده نغمه ده
په بانهو غږول کېږي
✵ ✵ ✵
دا شربکه ګونګې ژبه
هرې سترګې ته اشنا ده
دا د هرې مينې کور دی
دا د هر نفرت غوغا ده.[۱]

(۱) له ورکې مينې څخه، ۸۲مخ، ۱۹۷۹م کال.

غزل

دلته وینې هلته وینې ټول وطن زخمي زخمي شو
د ګلابو پاڼې ژاړي چې ګلشن زخمي زخمي شو
د وبا استازی ګرځي پرې کوي مرۍ د حسن
د سپرلو ابۍ شوه بوره هر چمن زخمي زخمي شو
له اسمانه راورېږي د الله(ج) د غضب کاڼي
سمن سر ورته نیولی نسترن زخمي زخمي شو
پسرلی نه و وبا و چې هر باغ کې یې پل کېښود
هره ونه هر یو ګل او هر سمن زخمي زخمي شو
هادي اوس یې نو غمونه ښه په خلاصه ټنده ګاله
دا خو ستا سو لېونتوب و چې هر تن زخمي زخمي شو.

۳۰/۲/۱۳۶۹
کابل

غزل

وختــه کوڅــه کــې وو هــر لــور لېــوني
اوس مــو د ښــره شــو لــو پــه کــور لېــوني

کــه يــې هــر څــو ســرونه پرېکــړه جــابر
ګــوره چــې زېــږي نــوي نــور لېــوني

خدايــه ! محفــل ورځنــې تــش شــو څــه لــه
شــړي مالــت نــه پــه هــر تــور لېــوني

هغـــه د قـــيس د مدرســـې طالبـــان
دلتــه ژونــدي شــولو پــه ګــور لېــوني

هـــادي هغـــو پـــورې بــه ژاړو مـــوږه
چـــې څـــو يـــاد يږي دا څلـــور لېـــوني.

د رڼا نیالګي

هره خوا جان او جانان دی کوه طور دی کوه طور دی
یو بې حده خور جهان دی کوه طور دی کوه طور دی

عشق او وجد دی مستي ده د انوارو دنیاګۍ ده
چې موسی ورته حیران دی کوه طور دی کوه طور دی

تجلې مې د جانان دي ددې زړه د عرش له پاسه
مینه مینه کن فکان دی کوه طور دی کوه طور دی

ستا د وحې نه قربان شم ای د عقل جبرائیله !
لږ خو وګوره توپان دی کوه طور دی کوه طور دی

میخواره مجنونان واړه یو له مخې میزوبان شوه
اوس د مینې امتحان دی کوه طور دی کوه طور دی

دې سرکش ناري جهان ته د مهدي وتل په کار دي
څه ښایسته نوري ارمان دی کوه طور دی کوه طور دی

چا ویل چې د ګران شعر راپرېوتی له اسمانه؟ !
ګرانه ستا زړه څراغان دی کوه طور دی کوه طور دی.

۱۳/۶/۱۳۶۹

ژوبل دردونه

اوښکو کې د چغو تندرونه وینولی شم
سترګو نه د کړیکو ټول خوبونه تښتولی شم

وینې، وینې چغې د شپو مې ژوبلوي مدام
چغې د قلم نه لکه وینې غورځولی شم

ته که چاودې پوندې او شکېدلې ګرېوان نه ګورې
زه ژوبل دردونه د چا کله هېرولی شم

دا ببـر سـرونه وچـې شـونډې او زخمـي هیلـې
تـل د عـاطفې پـه نرمـه غېـږه کـې نیـولی شـم

سـوزند فریادونـه او ویرونـه شـول لمبـه لمبـه
ژونـد د بې احساسو پـه لمبو کـې سـوزولی شـم

ټـول ګـلان د چغـو پـه وربـل کـې د خـوږې مینـې
ډېـر پـه مینـه مینـه لکـه پېغلـې زنګـولی شـم

ونځـو ه ګرانـه پـه غـزل کـې اورنـۍ چغـې
ژوبـل امیدونـه پـه نغمـو ټکـورولی شـم.[1]

(۱) د هیلو ګودرونه، ۱۳۶۵ل کال، د لیکوالو اتحادیه، ۱مخ.

د نور وږی

راشه زما،
د سوځېدلو امیدونو،
د باغچې
مړاو غوټیو باندې
د خپلو سترګو د موسکاوو
د عطرونو پرخې
په شپېو وروه
چې مې د هیلو ګلان
د نور د وږو
نوراني لارو کې

د غوړېدو په خاطر
ستا د موسکاوو سپينې لارې څارې
راشه زما ،
غېږه کې وغوړېږه.
هر مازيگر
د لمر د شونډو په رنگ
د سره شفق په مخملينه پاڼه
ستا د بدن پرتابلو
د خپلې مينې انځورونو سره لوبې کوم
ستا د تابلو په غنمرگ بستر کې
ستا پر ورېښمينو مړوندونو باندې
د ستا د زلفو د عطرونو شال پر سر غوړوم.

۱۳۶۸ل کال، سلواغه

د ځنګل جنازه

دا راټول شوي لوګي
پر خپلو سټرو اوږو
غواړي زمونږ د کليوالو د ځنګل جنازه يوسي چېرې؟
د تورو وربځو شاته،
هلته چې ستوري د سپوږمۍ کاله کې
نور د ځنګل د شينکو ونو د شنو پاڼو شنه بويونه اورېدلی نه شي
اسمان نو چاته غوړوي لمنه؟
دا لمر ليدی شې که نه؟
په خپلو سپينو وړانګو؟
د کومې مينې مرثيې غږوې؟
توتکې زېرې د سپرلي راکوي
خو لا په شونډو کې يې
مات شوي نه دي د سکوت مهرونه.

پروین فیض زاده ملال

پردی ساقي

کوڅه هغه ده خو صنم نه شته
د زړه پرهر ته مې ملهم نه شته
رانجه ژړېږي د بڼو پر څوکو
چې د جانان مې پرې قدم نه شته
د شونډو پانې شولې ترمې ترمې
ساقي پردی، دی څه یې غم نه شته
سپوږمۍ غمجنه شوه پر بام نه راځي
د ځلېدلو یې پرتم نه شته
کږه وږه لکه د ځانګې شومه
سپرلی بیده د وږو دم نه شته.[1]

۱۳/۵/۱۳٦۷

(۱) ژوندون مجله، ۱۳٦۷ل کال، ۴ګڼه، ۵۰مخ.

د محبت ګلونه

ما د الفت ځولۍ ځولۍ ګلونه
د عقیدت له باغه بیا راوړي
بیا مې ګېډۍ جوړې د سرو ګلو کړې
ستا په پټکي په خپل وربل کې یې ږدم
پاتې ګلونه به غونچې غونچې کړو
د چا په دواړو پښو کې د دې غونچو ګېډۍ ګېډۍ به کېږدو
بیا به په ګډه ورشو
هغه مالي ته چې ګلونه کري
د همدردۍ او وفا د صداقت او مینې
خواږه تخمونه کري
موږ به په ګډه ورته سلام ووایو
ته د پټکي ګلونه زه د وربل ګلونه
سره جوړه به یې کړو

د زړه له کومي به یې د هغه پښو کې کېږدو
بیا ورته وبه وایو
مالي ګلونه کره په هغو زړونو کې چې
د شاړو دښتو په شان وچې سپېرې پرتې دي
ددغو کلکو زړونو ددې سپېرو ډاګونو
هوا بدله کړه ته فضا بدله کړه ته
ورته رڼا وښه د رنګارنګ ګلونو
بیا به په ډېره مینه
د هغو زړونو شاړو دښتو نه به
د محبت له ولې اوبه په لپو راوړو
بیا به خړوب شي هغه
په کې به وټوکېږي د محبت ګلونه.[1]

۹/۵/۱۳۶۵

(۱) لوپته، ۱۳۶۷ل کال، د لیکوالو انجمن، ۸-۹ مخونه.

صفیه صدیقي

د حقیقت ډولۍ

ستر ګې مې ستا د سترګو
د شنه اسمان په زړه کې
د وفا ستوری ګوري
زما د سترګو زړه کې
د امیدونو غوټۍ
په نخښدلو شولې
د شنه اسمان په شاو خوا سیمو کې
غمازې وربخښې راغلې
څو د باران پلمه شوه جوړه ورته
زما له سوي زړه نه

يوه سيلۍ پاڅېده
لاړله نېغه د اسمان زړه ته ورننوته
خو بيا يې وليدله چې
نرۍ، نرۍ باران را ووربده
هغه ګلبوټي د غوټۍ شول خړوب
ګلان يې وسپړېدل
بيا د خيالو ناوې مې
د حقيقت ډولۍ کې
د واقعيت لوېې وراوې سره
د نوي ژوند په کاله ننوته.[1]

(۱) اخبار هفته، ګڼه ۲۵ ، ۱۳۶۹ل کال.

تاج محمد یاري

غزل

زما د اوښکو د محل خمونه مه ماتوه
د غم فنا د میکدې جامونه مه ماتوه

ګوره ټوټې به یې ونه نیسې کوشېر د عذر
په سرو منګولو کې نیولي زړونه مه ماتوه
پرېږده مالي چې لږ د ګلو ننداره وکړمه
د زړه په سر کې مې اغزي غمونه مه ماتوه
د ښه نظر په خاطر تل درځي د سر په سترګو
د هیلو بڼ کې د احساس ښاخونه مه ماتوه

ماته ښې یادې دي(یاري) ستا ټولې کړې وعدې
په یارانه کې دې هېڅ وخت لوزونه مه ماتوه

زرین انځور د هېواد ځوان نوښتګر لیکوال دی. سره له دې چې د لیکوالۍ زیاته برخه یې پر کره کتنې، کیسه لیکنې او څېړنې متمرکزه د ه، خو په وروستۍ لسیزه کې یې زموږ شعر ته د یادونې وړ خدمت کړی دی او کله کله شعر هم لیکي، دلته یې یو ټوټه شعر ددغې مجموعې د ښه اختتام لپاره راوړو.

ټولو ته په مینه
زرین انځور

مخه ښه

یوه شېبه ده
عجیبه نه ده، یو غزل د جدایۍ دی
یو غمګین شانته پرتم دی
عجیبه ده،
را ورېږي د وصال له شنه اسمانه تندرونه
او لګېږي،
پرې لګېږي د مینو ټول ناخواله امیدونه
خدایه خیر کړې، خدایه خیر کړې
یوه شېبه ده،
شېبه نه ده، د یو عمر پیلامه ده
یو عجب ټکی د کرښې

ورپسې بله لیکلې
خو لو ستل د دغې کرښې
لا یې بله تماشه ده
هلته پټه
د سرسام زمان د پاڼو هدیره ده
بې لوستلو د هرې پاتې
نالیکلې د هر سپینې، سپینې پاڼې
دا شېبه، دا سې شېبه ده
شېبه نه ده هدیره د یو ارمان ده
زما دا شېبه ناخوښه، دا عجیبه شان لحظه ده
لکه تې خور ماشوم جدا چې شي په زور د مور له تې نه
او رباب یو ځوک راغلا کړي د ادم له خوږې غېږې
او یا لاړه ترې درخو شي، منډه وکړي
یا دنیا خوږه کیسه لا ختمه نه وي
چې یې ژبه ورګونګې شي
هر څه پاتې شي نیمګړي
یا یو خوار د بوډۍ زوی وي
یو مین وي
یوه ناوې یې په مینه وي راوړې
لا یې لاس نه وي وروړی

چې له خوب څخه راويښ شي
ړنګه بنګه يې دنيا شي د خيالونو
دا شېبه داسې شېبه ده
د ګونګي رباب نغمه ده
د بوډۍ شپې اسره ده
چې پرته وي ځنکدن ته
يو ه ړنګه شان لحظه ده
چې خبره په کې نه شته
خو له ورايه
د يو لاس يو اشاره ده
خدايه خير کړې !
خدايه خير کړې !

۲۵/۵/۱۳۶۸

د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه

محمد اسمعیل یـون د حـاجي محمـد خان زوی پـر ۱۳۴۲ل کـال، د لغمان ولایت د الینګـــار ولســـوالۍ دنیازیو پـه یوې روښـــنفکرې کـــورنۍ کـــې زېږېدلی دی.

لـومړنۍ زده کړې یې د الینګار ولسـوالۍ د سلینګار پـه لـومړني ښوونځي کې سرته رسولې دي، تر هغه وروسته کابل ته راغی او په خوشال خان لېسه کې شامل شو. پر ۱۳۶۲ل کال له نوموړې لېسې څخه په دویم نومره بریالی او پر ۱۳۶۷ل کـال د کابـل پوهنتـون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې محصل شو. پـر ۱۳۷۰ل کـال لـه نومـوړې څـانګې څخـه اول نـومره بریـالی او پـر همـدې کـال بېرتـه دپښتو څانګې د کدر غړی شو. پـر ۱۳۸۵ل کـال پـه نومـوړې څانګه

کې د ماسټرۍ دوره پیل شوه، یون په ډېر ښه او بریالي ډول دا دوره پای ته ورسوله.
محمد اسمعیل یون له ۱۳۷۰ل کال څخه بیا تر ننه پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي تدریسي غړی او د(پوهندوی) علمي پوړۍ ته رسېدلی دی، پر استادۍ سربېره، استاد یون د ((کابل پوهنتون))، ((هیلې)) او((شمشاد))مجلو د چلوونکي دنده هم په ښه ډول ترسره کړې ده. په پېښور کې د چاپېدونکې ((معارف)) مجلې کتونکی غړی هم و. همدارنګه د یو شمېر نورو چاپي خپرونو همکار هم پاتې شوی دی.
استاد یون پر ۱۳۸۱ل کال، په جلال اباد کې ببړنۍ لویې جرګې ته د ختیزو ولایتونو د انتخاباتو د دفتر مشر شو، د دې جرګې لپاره تر ټاکنو وروسته د جرګې غړی، بیا د جرګې د غړو له خوا د ببړنۍ لویې جرګې دلومړي منشي په توګه انتخاب شو. استاد یون په دې جرګه کې تر خپل وروستي وسه خپل ملي او تاریخي مسولیت ادا کړ او د هېواد دښمنه عناصرو د توطیو مخه یې ونیوله.
تر دې جرګې وروسته، کله چې د افغانستان د اساسي قانون د تدوین بهیر پیل شو، نو استاد یون بیا د دې بهیر لپاره د ختیزو ولایتونو د دارالانشاد دفتر مشر وټاکل شو. په ختیزو ولایتونو کې د اساسي قانون د لویې جرګې لپاره انتخابات هم د همدې دفتر له

خوا ترسره شول استاد یون د اساسي قانون د تصویب په لویه جرګه کې د نوموړې جرګې د دارالانشا د غړي په توګه خپل فعال رول ادا کړ. ټاکل شوې وه، استاد یون په ختیزو ولایتونو کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره د عمومي ټاکنو د دفتر مسول شي، خو په کابل کې د لویو جنګسالارانو او ځینو تنظیمي مشرانو له خوا پر حکومت او ملګرو ملتونو د زیات فشار له امله له کاره ګوښه شو. ملګرو ملتونو (UNAMA) استاد یون ته وړاندیز وکړ، چې په کابل کې به تر دې لوړه دنده درو سپارو، خو استاد یون ونه منله او خپلې استادۍ ته یې دوام ورکړ.

درې کاله وروسته یې د ځینو ملګرو په زیات ټینګار او غوښتنه، د جمهوري ریاست د ملي امنیت شورا په دفتر کې د فرهنګي چارو د ریاست دنده ومنله او په کابل پوهنتون کې پر استادۍ سربېره لا تر اوسه دا دنده پر مخ وړي. استاد یون پر ۱۳۸۵ل کال د افغانستان او پاکستان د امن ګډې جرګې لپاره د افغانستان له خوا د منشي په توګه غوره شو او دا دنده یې هم په ښه ډول ترسره کړه.

استاد یون د خپلو اکاډیمیکو اکیوال په توګه په تېرو شلو کلونو کې ګڼ شمېر فرهنګي او ټولنیز خدمتونه ترسره کړي، په ګڼو چاپي، راډیویي او ټلویزیوني مرکو کې یې د واقعیتونو او حقایقو د څرګندیدو له امله د خلکو په زړونو کې ځای نیولی دی. که څه هم

ډېر خلک د يون ليکنې، مرکې او نظريات خوښوي، خو يو شمېر داسې خلک هم شته، چې د يون سرسختي مخالفين دي. د هغه ملي او ګټورو نظرياتو ته هم غلط رنګ او تعبير ورکوي، دا ډول اشخاص، چې اکثره يې زورواکي او د سياسي ډلو ټپلو غړي او مشران دي، د استاد يون نظريات خپلو شخصي او تنظيمي ګټو ته خطر بولي، نو ځکه يې په ټينګه مخالفت کوي. زه د دې شاهد يم، هر کله چې يون کومه ليکنه او مرکه کړې، نو دده پر ورانديې يې مثبت او منفي غبرګونونه دواړه راپارولي دي، منفي غبرګونونه اکثره وخت د هغو اشخاصو او ډلو له خوا وي، چې په تېر کړکېچن سياسي بهير کې يې ډېرې نامشروع ګټې ترلاسه کړي او ځانونه يې مطرح کړي دي.

مثبت غبرګونونه اکثره د ولس د مشرانو، روښنفکرانو او نورو مخورو له خوا وي، خو استاد يون په دغسې سختو اغزنو او تنګو شرايطو کې بيا هم خپل فرهنګي، سياسي او ټولنيز کار ته دوام ورکوي.

دا اوسنی فرهنګي کار، چې تاسو يې اوس په مسلسل ډول ګورئ، دا د تېرو شلو کلونو کارونه دي، چې له تېر يو نيم کال راهيسې پرې په منظم ډول کار شوی، اوډل شوي او دادی ستاسو مخې ته اېښودل کېږي، په داسې يو دولتي دفتر کې چې بوختياوې په کې

ډېرې وي، د منظم او ستر فرهنګي کار سرته رسول اسانه کار نه دی.استاد یون پر خپلو فرهنګي کارونو سربېره د ګڼو فرهنګي ټولنو د غړي، همکار او موسس غړي په توګه هم خپل فرهنګي رول ادا کړی، په پېښور کې یې د دوو المان مېشتو فرهنګي ټولنو (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنې) او(د پښتني فرهنګ د ودې پراختیا ټولنې) د همکار په توګه د بېلابېلو لیکوالو په لسګونو اثار، ایډیټ او چاپ کړي دي. دغه راز یې په سلګونو کورنیو مشاعرو، ادبي غونډو او سیمینارونو کې ونډه اخیستې ده، خپله یې هم په لسګونو مشاعرې، سیمینارونه او علمي ورکشاپونه جوړ کړي دي.

سربېره پر دې، په یو زیات شمېر، ملي او نړیوالو کنفرانسونو کې یې په ښه ډول د خپل هېواد استازي کړې ده. دلته به یې د اثارو یادونه وکړو:

اثار

الف- پنځونې:

کتاب نوم	څرنګوالی	چاپکال
• مټکور	لومړی شعري ټولګه	دویم ۱۳۸۷
• په اورونو کې سندرې	دویمه شعري ټولګه	دویم ۱۳۸۷

ب- راټولونې:

- هيلې   ګډه شعري ټولګه   دويم ۱۳۸۷
- نيمګړي ارمانونه   د حيران شعري ټولګه   دويم ۱۳۸۷
- د لوونو فصل   ګډه شعري ټولګه   دويم ۱۳۸۷
- د نازو انا ياد   د سيمينار د ليکنو ټولګه   دويم ۱۳۸۷
- د استاد الفت نثري کليات   د استاد الفت نثرونه   دريېم ۱۳۸۷
- سيندونه هم مري   د اسحق ننګيال شعري منتخبات   دويم ۱۳۸۷

ج- ژباړنې:

- د ټولنپوهنې له نظره: په افغانستان کې د واک جوړښتونه
  د پوهنوال روستار تره کي اثر   دويم ۱۳۸۷
- .د افغانستان فرهنګي ميراثونو ته يوه کتنه
  د نينسي دوپرې اثر   دويم ۱۳۸۷
- په افغانستان کې د جګړې جنايتکارانو محاکمه
  د پوهنوال روستار تره کی اثر   دويم ۱۳۸۷

د- يونليکنې:

- د اماراتو سفر   د اماراتو يونليک   دويم ۱۳۸۷
- که يون دی يون دی   د اروپا يونليک   لومړی ۱۳۸۷
- د پنټاګون ترڅنډو   د امريکا يونليک   لومړی ۱۳۸۷

هـ- څېړنې او شننې:

- د محمد ګل خان مومند اند و ژوند ته يوه لنډه کتنه   دويم ۱۳۸۷
- استاد زيار د پښتني فرهنګ يو ځلاند ستوری   دويم ۱۳۸۷
- د کابل پوهنتون د ادبياتو پوهنځي پښتو کتابښود   دويم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنګ ته اوښتي زيانونه   دويم ۱۳۸۷
- د پښتو شعر هندسي جوړښت   شپږم ۱۳۸۷

- له افغانستانه د مسلکي کادرونو د فرار عوامل دويم ۱۳۸۷
- ساينسي پرمختياوې دويم ۱۳۸۷
- ببرنۍ لويه جرګه ولسواکي او زورواکي دويم ۱۳۸۷
- انديال خوشال لومړی ۱۳۸۷
- هيله د خپلو سريزو په لمن کې لومړی ۱۳۸۷
- کلتوري يون لومړی ۱۳۸۷
- فرهنګي فقر لومړی ۱۳۸۷
- مرکه او مرکې لومړی ۱۳۸۷
- خوشال په خپل ايډيال لومړی ۱۳۸۷
- د کتابونو په وړمو کې لومړی ۱۳۸۷
- افغانستان په سياسي کړليچ کې لومړی ۱۳۸۷
- پښتو ليکنی سمون لومړی ۱۳۸۷
- اوسنۍ رسنۍ لومړی ۱۳۸۷
- که نړيوال ماته وخوري؟ لومړی ۱۳۸۷

خدای (ج) دې استاد يون ته ډېر عمر ورکړي او جرئت دې ورته هم تاند لري، الله(ج) دې دی له هر ډول بدو بلاوو وژغوري، په فرهنګي کارو زيار کې ورته د نور زغم او وسبلې هيله لرم.

په درناوي

وفاالرحمن وفا

کابل- افغانستان

DəLawuno Fasəl

(The season of Reaping)

The collection of Pashto Poems

Collected
By:
M. Ismael yoon

ISBN 978-9936-500-02-0
9 789936 500020 >

د خپرونو لړ: (۳)